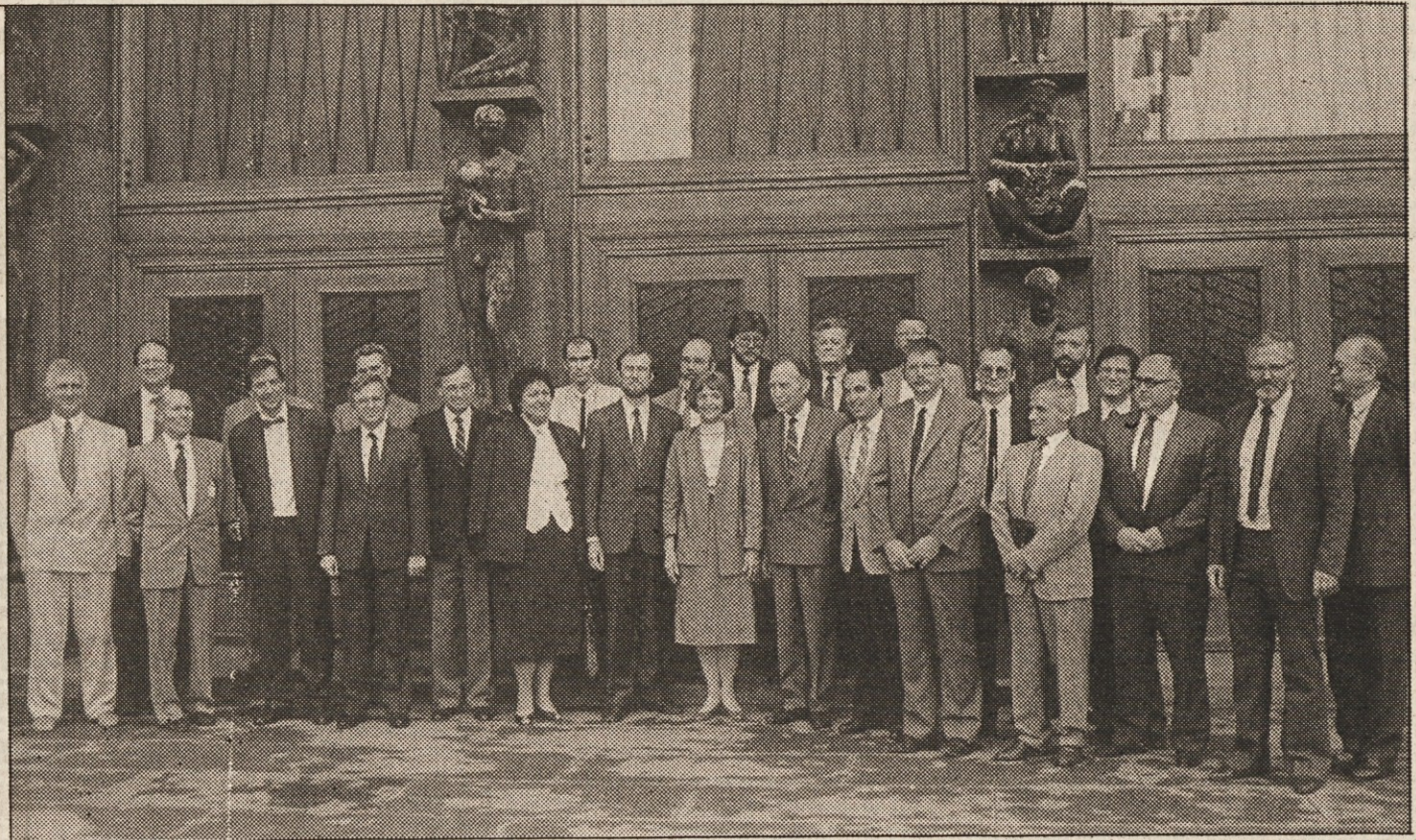

POROČILA

Ta vlada na naši sliki je prisegla maja 1990. Danes so v njej trije novi ministri. Razprava o zdravstvu, ki je bila ta teden v skupščini, je kazala na možnost novih kadrovskih sprememb. Da se to ni zgodilo, je kriv France Bučar, saj ni uspel spremeniti

odnosa vlade do skupščine iz »nadrejenega« v »podrejenega«. Kritizirano ministrstvo za zdravstvo, ki je v sredini naše slike, pa je reševal tudi Jože Pučnik, moški, kolega, šef Socialdemokratske stranke Slovenije in Demosa.

Lastninjenje po modelu jesenske 3 × 3

Zakon o lastninjenju se je po brodolomu v skupščini preselil v zakulisje. V medije je prodrla le nenačelna kritika predsednika vlade, ki je zbor združenega dela označil za zaviralca na področju, ki lahko ogrozi osamosvajanje slovenske države. Danes, ko to pišemo, je Lojze Peterle temu zboru skušal pojasniti svoje izjave. Težko pa je verjeti, da bo s tem presežen spor, ki je v bistvu strokovne narave, in ki ni odvisen od političnega kupčkanja. Vlada pa je med tem pripravila tudi predlog moratorija na lastninjenje, kar je zahteval ta zbor, in težko je reči, da ne gre za kocketiranje.

Po skupščinskih kuloarjih pa krožijo tudi novice, da emisarji vlade ponujajo kompromis Emilu Milanu Pintarju, avtorju enega od lastninskih zakonov. Iz tega bi lahko sklepali, da se vlada pripravlja na politično kupčijo s strankami, zlasti opozicijskimi, in da želi na ta način izključiti bojkot zbora združenega dela. Za nas je pomembno le spoznanje, da bodo politiki in stranke znova kupčkali med seboj in za hrbti delavstva in strokovnjakov.

Za SSS ta hip ni pomembno, kaj kdo ponuja in kdo bo zmagal v igri pod mizo, ki naj bi jo na javnem posvetu pokrili tudi nekakšni neodvisni strokovnjaki. Za delavca je najbolj pomembno, kdo bo lastnik, saj tudi zaradi izkušenj s samoupravnim socializmom vedo, da si politične stranke in njihovi veljaki ne smejo znova prisvojiti upravljanja gospodarstva. Povprečnemu delavcu je danes tudi jasno, da delavsko delničarstvo ne more biti uspešna zamenjava za delavsko oziroma družbeno lastnino.

Kompromis med politiki je mogoč tudi ob nečedni kupčiji za stolčke, ki ostajajo prazni zaradi sprememb v strankah in koaliciji Demos. Delavci bodo ta kompromis lahko pohvalili le, če bo omogočil dokapitalizacijo podjetij ter preprečil zapiranje tovarn in odpuščanje odvečnih.

Nova lastninska razmerja morajo olajšati vodenje podjetij, ki so ogrožena tudi zaradi izgube trgov in dobaviteljev surovin.

Izida tega zakulisnega boja o lastninjenju ne moremo napovedati. Lahko pa tvegamo stavo, da lastninski zakon ne bo pod streho že na novembrski seji parlamenta. Treba pa se je zahvaliti vsem tistim, ki ob ustavnih spremembah septembra 1989 niso ukinili zbora združenega dela. Če tega zbora ne bi imeli, bi slovenski delavci te dni že delali v znova podržavljenih podjetjih in upali, da jih bodo na razprodaji kupili tujci s šilingi, markami in lirami.

Franček Kavčič

Skok v neznanost

»Nova zdravstvena zakonodaja je življenjsko nevarna in v marsičem nehumana,« je dejal Dušan Semolič na skupni seji predsedstva ZSS in Socialistične stranke Slovenije, ko so obravnavali osnutke zakonov nove zdravstvene zakonodaje. Predlagani osnutek zakona o zdravstvenem varstvu izpušča namreč sladkorne, rakave in dializne bolnike, ki so po pravilu bolniki iz revnejšega sloja. Dodatna participacija zdravstvenih storitev pa bi take bolnike pahnila v še večjo bedo.

Predlagatelj zakonov ni čisto nič upošteval številnih pripomb svobodnih sindikatov, ki so jih le-ti imeli v parlamentarni razpravi o težah teh zakonov, medtem ko je predlagatelj nove pokojninske in stanovanjske zakonodaje upošteval tudi pripombe sindikatov.

Celoten sistem prihodnjega zdravstvenega varstva sloni na predpostavki, da se bo v Sloveniji 500.000 ljudi prostovoljno oziroma dodatno zavarovalo. Ta predpostavka je nerealna, saj ne upošteva vse večjega padanja življenjske ravni, mladih družin, ki jim že tako in tako primanjkuje denarja, 80.000 brezposelnih, 400.000 upokožencev, ki v večini primerov ne bodo zmogli še dodatnih obremenitev za zdravstveno varstvo. Splošna ocena je bila, da je predlagani sistem narejen za državo blaginje, ne pa za državo, ki je v recesiji, v težki ekonomski krizi.

Predlagani zdravstveni sistem bo zato povzročil, da bodo zdravstvene storitve mladim, brezposelnim in upokožencem nedostopne.

Nova zakonodaja pomeni skok v neznanost. Kot je dejala Lučka Böhm, vlada ni upoštevala pobude svobodnih sindikatov, da je potrebno oceniti, kakšne bodo posledice zakona za prebivalstvo kot celoto in za posamezne kategorije. Nova zdravstvena zakonodaja zato prinaša preveliko tveganje, saj se država ne bi smela odpovedati skrbi za varovanje zdravja svojih državljanov.

Dr. Dušan Keber je govoril o zmoti oblasti, ki v prihodnjih letih pričakuje boljše financiranje zdravstva zaradi dodatnega zavarovanja in samoplačnikov. Meni, da bo denarja več le za kakšnih 5 odstotkov.

Zakon je narejen zelo amatersko, je ocenila dr. Mateja Kožuh-Novakova. Ljudje bi se morali na referendumu odločiti, kakšen prispevek so pripravljene dati za zdravstvo. Imeli bomo še naprej odlično zdravstvo, toda za vedno manj ljudi, je še dejala. Zakonodajalcu tudi očita, da je pustil pisanje zakona zdravnikom politikom, ki so zdravstvu pred volitvami obljubljali več, kot zdaj zdravstvo zmore. Obstaja resna nevarnost, da se bomo, kar zadeva zdravstveno varstvo prebivalstva, znašli na dnu evropske lestvice. M. F.

Stavkovni odbor Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije

Sporočilo ob prekinitvi stavke

Stavkovni odbor je na svoji seji 18. 10. 1991 ob 18.30 ocenjeval uresničevanje sklepov z dne 17. 10. 1991, ki jih je naslovil skupščini Republike Slovenije, izvršnemu svetu in ministrstvu za zdravstvo, družino in socialno varstvo z zahtevo, da prejme odgovore najkasneje do 18. 10. 1991 do 13. ure. Na podlagi dogovora na izvršnem svetu, ki so se ga udeležili podpredsednik g. Malešič, ministrica ga. Katja Boh, pomočnik ministric g. Košir in stavkovni odbor, je bilo sklenjeno, da se **stavka začasno prekine 18. 10. ob 24.00.**

Do te odločitve je stavkovni odbor prišel, ko je še enkrat ocenil uresničevanje stavkovnih zahtev.

1. Kolektivna pogodba je parafirana s strani ga. Bohove in g. Bertoleta – predsednika stavkovnega odbora ob prisotnosti podpredsednika vlade za družbene dejavnosti g. Matije Malešiča pred vsemi prisotnimi na omenjenem sestanku.

2. Predsednik Skupščine R Slovenije g. France Bučar je 18. 10. 1991 ob 14. uri sporočil, da je skupščina Slovenije predložil v obravnavo problematiko zdravstva in socialnega skrbstva za seje, ki so sklicane za 23. in 24. oktober 1991. Imamo tudi zagotovilo vodstva skupščine, da bodo v razpravah v zborih lahko sodelovali tudi predstavniki sindikatov zdravstva in socialnega skrbstva.

3. Dr. Bohova je izjavila in pisno potrdila, da je ponudila svoj odstop. Enako velja za namestnika prim. dr. Koširja.

4. Dobili smo zagotovilo, da bo izvršni svet skupščine R Slovenije vztrajal, da bodo standardi in normativi sprejeti do konca leta 1991. Iz njihovega stališča, da so nujni za vzpostavitev novega sistema, sledi, da bodo osnova za financiranje.

Na osnovi teh ugotovitev je stavkovni odbor sprejel odločitev, da se stavka prekine.

Če bo stavkovni odbor ugotovil, da se zahteve ne uresničujejo v skladu z dogovorom, bomo stavko nadaljevali.

Predsednik stavkovnega odbora mag. dr. Jože Bertole

Pravice brezposelnih

veljajo tudi v primerih nezakonitega prenehanja delovnega razmerja

Ministrstvo za delo se je dne 16. 9. 1991 odločilo, da bo naredilo konec nezakoniti uporabi 19. člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. V ta namen je sprejelo to stališče:

»Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti v 19. členu taksativno našteva izločitvene razloge, zaradi katerih zavarovanec ni upravičen do denarnega nadomestila med brezposelnostjo, med katere pa ni uvrščeno prenehanje delovnega razmerja v nasprotju s III. poglavjem Zakona o delovnih razmerjih (presežni delavci) oziroma v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih na splošno. Vsi izločitveni primeri, z izjemo zavarovanca, ki izpolnjuje pogoje za upokožitev in ima s tem tudi zagotovljeno socialno varnost, so vezani na krivdno ravnanje ali voljo osebe pri izgubi dela. Takšna ureditev pomeni, da so zavodi za zaposlovanje na podlagi 19. člena Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti dolžni priznavati denarno nadomestilo med brezposelnostjo tudi zavarovancem, ki se znajdejo v odprti brezposelnosti zaradi nezakonitega ravnanja organizacije oziroma delodajalca. Hkrati pa je potrebno zavarovanca, v okviru pomoči neki stranki, poučiti o možnostih uveljavljanja kršenih pravic iz naslova delovnega razmerja v okviru delovnega spora pri pristojnem sodišču združenega dela oziroma družbenem pravobranilcu samoupravljanja.

Ob tako sprejeti razlagi Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti bo moral Zavod za zaposlovanje v primerih izplačanih sredstev, ki jih sicer ne bi bil dolžan izplačati, če organizacija oziroma delodajalec ne bi ravnal v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih, uveljavljati vrnitev izplačanih sredstev na podlagi samostojne odškodninske tožbe

zoper organizacijo oziroma delodajalca, ali pa se v primeru že sproženega delovnega spora, zaradi zavarovanja svoje pravice, udeležiti postopka kot stranski intervenient.«

Tako stališče in razlago zakona bodo pristojni organi morali upoštevati tudi za nazaj, vse od uveljavitve zakona, t. j. od 16. februarja 1991 dalje. Upajmo, da bo doseglo vse tiste, ki so bili s prejšnjo prakso prizadeti.

Mag. Anica Popovič

Protest Svobodnega sindikata Železarne Ravne zoper predlog Franceta Tomšiča

Člani Svobodnega sindikata Železarne Ravne protestiramo proti uveljavitvi predloga Franceta Tomšiča, predsednika KNSS, republiški skupščini, da bi zaposleni v RS prispevali enodnevni zaslužek za pomoč sosednji republiki oziroma njenim beguncem.

SOLIDARNOST NI DOLŽNOST DRŽAVLJANOV!

V Železarni Ravne smo v Svobodnem sindikatu pred vsemi drugimi že izvedli solidarnostno akcijo zbiranja pomoči za begunce. Odziv ni bil slab, pač v okviru možnosti, ki ga naši delavci imajo. Z manjšo pomočjo je sodelovalo tudi vodstvo Železarne. Denarja naši delavci niso dajali, ker ga nimajo. S tem problemom pa se vlada in večina v skupščini zelo malo ukvarja, saj imajo vso prioriteto bolj sveti cilji, kot je socialni položaj delavstva in položaj gospodarstva.

Če bi gornja trditev ne držala, bi morala skupščina in vlada pobudo za ponovno obremenitev plače delavca v samem začetku odločno zavrniti.

Pričakujemo, da bo s tem protestnim pismom seznanjena skupščina in vlada.

Janko Dežman,
sekretar Svobodnega sindikata

Stabilizacija gospodarstva je neizogibna

Krčenje domačega trga bo povečalo recesijo slovenskega gospodarstva. Socialne stiske ljudi so že sedaj velike, zato se bodo ob nadaljnjem zategovanju pasu še povečale. Vlada bi morala izdelati stabilizacijski program in ga začeti takoj dosledno izvajati, sicer bo tudi Slovenija pred gospodarskim kolapsom. Sindikati so v svojih zahtevah do vlade premili.

Sestavni del osamosvajanja Slovenije je tudi reševanje tekočih gospodarskih problemov. Žal moramo kritično ugotoviti, da Peterletova vlada s pomočjo Jeffreya Sachsa in njegovih sodelavcev do danes še ni pripravila celovitega stabilizacijskega programa, s pomočjo katerega naj bi v Sloveniji zaustavili nadaljnjo rast inflacije in nevarno povečevanje brezposelnosti, hkrati pa omilili posledice vse večje recesije. In to kljub dejstvu, da je brez dela že skoraj 10 odstotkov aktivnega prebivalstva, da je splošna rast cen v letošnjih devetih mesecih znašala že okoli 80 odstotkov, da je industrijska proizvodnja padla za več kot 10 odstotkov in da na področju zunanjetrgovinske menjave še vedno ne ustvarjamo prepotrebne zunanjetrgovinske presežka.

Tako nam grozi, da bomo le nekaj mesecev za »Jugoslavijo« tudi v naši republici »padli« v hiperinflacijo, ki lahko izniči vse naše sanje o materialni blaginji v lastni državi in povzroči socialne nemire velikih razsežnosti. Še kako je torej pomembno, da Zveza svobodnih sindikatov Slovenije od vlade v parlamentu nemudoma zahteva jasen odgovor na vprašanje, v kolikem času ta vendarle misli izdelati stabilizacijski program, priti z njim v parlament in odgovorjati za njegovo izvajanje. To pravico sindikati v imenu delavcev imajo in v nobenem primeru se ji ne smejo odreči in pristati na sedanje kaotične razmere, v katerih ljudje zase ne vidijo več prave perspektive in se prepuščajo malodušju.

Zategovanje pasu je premalo

Slovenska vlada, Banka Slovenije, sindikati in zbornica so pravzaprav pred zahtevno nalogo, kako čimprej stabilizirati gospodarske razmere, ohranjati realno vrednost domače valute (vrednostnih bonov) in čimbolj pravično porazdeliti stabilizacijska bremena. Očitno je, da se bodo gospodarske razmere še poslabševale, da bodo potrebne žrtve in da moramo biti nanje pripravljeni vsi brez izjeme, ne pa le nižji družbeni sloji.

Banka Slovenije bo odgovorna predvsem za vodenje ustrezne monetarne politike in za začetek je svoj del naloge dobro opravila. Konverzacija dinarjev v vrednostne bone je namreč za nami, začetni menjalni tečaj 1:1 je povzročil k sreči zelo malo zmede (ljudje so se bali le, da bodo kaj izgubili zaradi kreditne prodaje na čeke v trgovinah in podobno), menjalno razmerje med »tolarjem« in DEM 1:32 pa je zaradi rahle podcenjenosti tolarja spodbudno za izvoznike in nujno ustvarjanje deviznih rezerv.

Tudi 25-odstotna eskontna stopnja napoveduje, da se bomo z vsemi silami poskušali upirati prenapihnjeni inflaciji in navedanju realne vrednosti domače valute. V vsakem primeru pa je že zdaj jasno, da se določeni inflaciji in razvrednotenju to-

larja ne bomo mogli upreti zaradi izgube jugoslovanskega trga, zmanjšanja tistega dela slovenskega izvoza, ki je odvisen od dobav surovin in reprodukcijskega materiala iz drugih republik in bližajoče se jugoslovanske hiperinflacije, ki je predvsem posledica vojne na Hrvaškem.

Možen fiksni tečaj tolarja in njegova polna konvertibilnost sta torej le naša neuresničena želja in voditi bomo morali politiko uravnane drsečega deviznega tečaja slovenske valute. Denarna politika Banke Slovenije bo torej lahko blago omejevalna, a le do meje, ki se ji reče »socialna vzdržnost« in povečevanje skromnih deviznih rezerv (v višini okoli 200 milijonov DEM). Na večjo ali manjšo rast inflacije pa bodo vplivali tako neposredni davki kot tudi nominalna rast plač, stroški uvoza in stroški financiranja proizvodnje (obresti).

Nujna je sanacija bank

V Sloveniji so politiki dolgo časa molčali o tem, da so tudi naše poslovne banke bolj ali manj nesolventne, da je okoli 40 odstotkov aktive bank »slabe«, to je nedonosne. Sedaj je napočil trenutek, ko bi se morali lotiti sanacije bank z vsemi močmi. Vlada bo skupaj z bankami morala ugrizniti v to kislno jabolko, vsaj na srednji rok. Kratkoročno pa jo čaka še en trd oreh, to je fiskalna politika, ki ima težave zaradi neplačevanja neposrednih davkov obubožanih podjetij.

Ponuja se možnost, da vlada namesto neposrednih davkov začne povečevati raje posredne davke. Pa tudi obdavčitve zaposlenih se bodo morale spremeniti, tako da bodo večje davke plačevali najbolje plačani delavci in tudi nova privatna podjetja. Nominalnega povečevanja plač s pomočjo povečevanja števila brezposelnih pa si verjetno ne bomo mogli več privoščiti. Bližamo se namreč tisti točki socialnih napevosti, ki lahko v večjem obsegu in nekontrolirano izbruhnejo na dan, kar pa bi vsakršno stabilizacijo gospodarskih razmer resno ogrozilo.

Zato se ravno te dni vlada, sindikati in zbornica »pogajajo«, da naj bi dosegli sporazum o nominalnem zaostajanju rasti plač za inflacijo, ki bi bilo znosno za zaposlene (plače naj bi se nominalno popravljale šele, ko bi se inflacija povečala za več kot

15 odstotkov). Takšno zategovanje pasu naj bi veljalo za gospodarstvo, negospodarstvo in t. i. splošno porabo, seveda pa je odprto vprašanje, ali ga bomo oz. bodo vsi prenesli. V jugoslovanskem merilu smo se namreč vedno šli nekakšne skrivalnice, ko je beseda nanesa na rast življenjskih stroškov, plač ali davkov, na takšen način pa stabilizacije ni mogoče izvajati.

Anemični sindikati

Na nedavnem srečanju predstavnikov vlade, sindikatov in zbornice je bil o brzdanju plač dosežen načelen dogovor, kar daje slutiti, da se politični dejavniki resno zavedajo nevarnosti tempirane socialne bombe. Toda presenetljivo je bilo, da sindikalni veljaki na tem »pogajanju« niso bili dovolj ostri do vlade in da podpisa omenjenega omejevanja plač niso pogojevali s takojšnjim sprejemom konsistentnega stabilizacijskega programa. Ali to pomeni, da so delavci sindikate pooblastili, da naj se v njihovem imenu borijo le za nižje plače? V kaj takega je zelo težko verjeti, saj je temeljni politični in ekonomski interes vsakega zaposlenega delavca ohranjanje delovnega mesta in ustvarjanje vsaj minimalnega profita podjetja. Tega profita pa ne bo mogoče zagotavljati, če Peterletova vlada ne bo zagotovila ustreznih makroekonomskih pogojev za tržno gospodarjenje s kapitalom.

Namesto tega pa se vlada žal že mesece in mesece zaganja le v privatizacijsko zakonodajo, ki je za vsako socialistično ekonomijo najtrši oreh, pri čemer od sila spornega koncepta lastninjenja podjetij ne odstopa niti za milimeter! Še več: Lojze Peterle in njegovi najbližji sodelavci dobesedno s prezirom gledajo na najvidnejše slovenske ekonomiste in se klanjajo ameriškim in drugim tujim ekonomskim teoretikom. In to samo zato, da bi omogočili, da bi naše boljše firme pokupili tujci, slabše (ki so v večini), pa naj bi propadle. Dobro, možen je tudi takšen pristop, toda kdo bo poskrbel za tisoče in tisoče na novo brezposelnih delavcev? To je vprašanje, ki bi moralo vlado poleg sindikatov najbolj skrbeti, kajti vreči ljudi na ulico zna vsak bedak, pa naj bo boljše, neboljše, ali zaljubljenec v ameriški razviti kapitalizem.

Emil Lah

Pogovor z Albertom Vodovnikom

Jezen sem, ker Pučnik trži z našimi zahtevami

DE: Od vlade ste zahtevali odpravo predpisa, s katerim omejuje plače delavcem v podjetjih, ki odlagajo plačilo prispevkov v republiški proračun. Ste dobili odgovor?

Vodovnik: Odgovora še nismo dobili. Jožica Puhar, ministrica za delo še vedno meni, da mora sporna uredba ostati, saj bi sicer vlada ogrozila 90 odstotkov podjetij, ki za krajši ali daljši čas odlagajo plačilo prispevkov. V republiškem odboru pa vztrajamo pri stališču, da delavci ne smejo biti kaznovani zaradi nelikvidnosti svojih podjetij. Dodajamo tudi zahtevo za zmanjšanje obveznosti do države na raven, ki je običajna v razviti Evropi.

DE: Kaj boste storili, če vlada ne bo upoštevala vaše zahteve in stališč?

Vodovnik: Ministrici sem povedal, da smo pod velikim pritiskom in pred obnovitvijo sklepa o splošni stavki oziroma o začetku postopka za nezaupnico vladi skupščine Republike Slovenije. Zdi se mi, da bomo v tem primeru izbrali nezaupnico in skušali vlado vreči po normalni parlamentarni poti, in le če ta ne bo uspešna, se bomo odločili za splošno stavko. Razprava na seji, ki smo jo imeli v Impolu, je pokazala veliko nezadovoljstvo naših aktivistov z rezultati dosedanjih pogovorov z najodgovornejšimi predstavniki naše vlade. O stavki smo razmišljali tudi zaradi uspeha stavke delavcev v zdravstvu, ki je povečal nezadovoljstvo delavcev v številnih podjetjih. Moram omeniti tudi nezadovoljstvo s posameznimi ministri, kot je Dušan Šešok, ki je nedavno javno izjavil, da bi slovenske železarnice zaprl in na njihovem mestu posejal travo.

DE: Je položaj podjetij in delavcev konec oktobra boljši, kot je bil septembra?

Vodovnik: Zdi se nam, da so problemi enaki. Le manjši del podjetij je OD izplačal 18. v mesecu, vsi drugi bodo to poizkušali ta teden, prav vsi pa odlagajo plačilo prispevkov za proračun. Likvidnostne težave podjetij so se povečale zaradi uvedbe slovenske valute in zaradi zastojev v plačilnem prometu z deli bivše Jugoslavije. Upam pa, da bodo kljub težavam delavci povsod dobili vsaj zajamčene osebne dohodke.

DE: Lastninska zakonodaja je na slepem tiru. Tisti, ki jo vsiljujejo, še vedno govorijo o krajah in divjih privatizacijah. Kakšne podatke in ocene ima vaš sindikat?

Vodovnik: V SKEI nimamo nobenih uradnih podatkov in ocen, poslušamo le bolj ali manj posplošene govornice. Največkrat se nanašajo na nadaljnje poti transformacije delniških družb. Kritizirani so posamezni direktorji, ki s pomočjo ožjih skupin

ustanavljajo nova zasebna podjetja. V našem sindikatu smo govorili le o pojavih v Iskri, o stečajih, o direktorjih kot stečajnih upraviteljih, ki predsedavajo s položaja na položaj in ustanavljajo nova podjetja.

DE: Te dni potekajo območni posveti aktivistov SKEI. O čem razpravljate in kakšni so vaši dogovori?

Vodovnik: Vseposod razpravljamo o poslovanju podjetij in položaju delavcev glede na kolektivno pogodbo oziroma s sindikalnega vidika. Ugotavljamo, da večina podjetij krši tarifni del panožne kolektivne pogodbe in izplačuje praviloma za 20 odstotkov zmanjšane osebne dohodke. O zmanjševanju odločajo direktorji samostojno in se s sindikatom ne posvetujejo. Ugotavljamo, da to niso partnerski odnosi, in sindikalni zaupniki v teh podjetjih bodo imeli velike težave, da bodo spremenili te direktorske razvade oziroma samovoljo.

DE: Pa so zaupniki za to delo usposobljeni?

Vodovnik: Vsak dan spoznavamo, da sindikalni zaupniki niso obveščeni in ne poznajo dela vodstva SKEI. Zato mnogi mislijo, da kar v pisarnah čakamo na izboljšanje razmer. Menimo, da se bo delo sindikata izboljšalo in da se bo organizacija učvrstila, če se bo izboljšalo delo zaupnikov. Zanje pripravljamo posebne oblike usposabljanja, saj se zavedamo, da so temelj našega sindikata. Naši zaupniki bodo dobili tudi posebne izkaznice, s katerimi se bodo lahko dokazovali tako pred poslovodstvi kot pred oblastnimi organi. Zgraditi moramo stalno kadrovske baze našega sindikata, saj sindikalnih predsednikov in zaupnikov ne bomo več na dve ali štiri leta (po preteku mandatov) menjavali.

DE: Omenili ste neobveščeno. Ste razmišljali tudi o DE in Poročevalcu Svobodnih sindikatov?

Vodovnik: Ugotavljamo, da nas osrednja sredstva množičnega obveščanja, posebno televizija, najraje spregledujejo. Naših stališč in zahtev praviloma ne objavljajo in zato zaupniki ne poznajo naših akcij. Tako bomo sporočila vsak teden objavljali v Poročevalcu. Računamo, da bomo tudi prek časopisa spoznavali stanje in probleme v naši bazi.

DE: Opažamo, da se v Svobodnih sindikatih še niso izgladila vsa nasprotja in da tudi kovinarji pri tem niste bela vrana.

Vodovnik: SKEI zastopa stališče, da se mora Zveza svobodnih sindikatov krepite na novih organizacijskih rešitvah, ne pa obnavljati na star način, ko je bila zveza vse in sindikati le njen privesek. Imeli smo več sestankov, na katerih smo razčistili medsebojne odnose, in osebno upam, da bomo kmalu vse razčistili. Ta hip je najtežje vprašanje solidarnost med različnimi sindikati. Morali se bomo dogovoriti, kaj in koliko lahko veliki in močni sindikati dajemo manjšim, npr. ROS-u kulture, da jim ne bo treba več razmišljati o izstopu iz zveze, brez katere ne morejo samostojno poslovati.

DE: Vam še kaj leži na duši?

Vodovnik: Veliko pričakujem od nadaljevanja pogovorov v trikotniku vlada-zbornica-sindikati, ki so se prejšnji teden začeli pri Francetu Bučarju in ki naj bi omogočili socialni mir. Rezultati teh pogovorov so bistveni za konec krize v gospodarstvu in širše. Ljudem, ki so dozdej spoznali le omejitve in ki so do dobra prestrašeni, je treba v okviru teh pogovorov prikazati tudi perspektive, saj jih sicer ne moremo motivirati za delo in odrekanja. Ponovno poudarjam, da vse to naš sindikat zahteva že drugo leto in da o tem govorimo in sklepamo na naših sejah in protestnih akcijah, tudi pred pročelji parlamenta in vlade skupščine Republike Slovenije.

DE: Zdi se, da ste kljub temu pričakovanju vseeno zagrenjeni.

Vodovnik: Imate prav. Vse to, kar govorimo, kričimo, ponavljamo, predlagamo in prosimo, je lahko le delovanje v prazno in brez koristi. Jože Pučnik, predsednik Socialdemokratske stranke Slovenije in DEMOS-a, je prejšnji teden napisal javno pismo ministrici za delo, v katerem v imenu stranke zahteva vse to, kar smo mi poizkušali in hoteli in za kar je bila vlada gluha. Če bo Pučnik uspel, bo javnost lahko vse pridobitve pripisala njemu, mi pa bomo ostali kot nepomembni statisti.

Boli me, ker se je Pučnik zganil šele zdaj, ko so pred durmi nove volitve in ko morajo stranke razmišljati o glasovih svojih volilcev. Danes me vse to jezi, bom pa vseeno vesel, če bo Pučnik vse to zmožal in prispeval k izboljšanju položaja našega članstva.

Franček Kavčič

Kako rešiti turizem

Razlogov za to, da je Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije povabil na sestanek, ki je bil v sredo 23. oktobra, poleg svojih najozbiljših sodelavcev še predstavnike izvršnega sveta, komiteja za delo, komiteja za gostinstvo in turizem, gospodarske zbornice in direktorje večjih podjetij, je bilo gotovo več. Glavni pa je nedvomno ta, da so se delavci v gostinstvu in turizmu znašli v sila nezavidljivem položaju in da bolj kot kdajkoli doslej potrebujejo družbeno pomoč. Predvsem zato, da bodo preživeli in da bodo lahko čez čas, ko bo na Balkanu spet mir, znova zavihali rokave in se oprijeli svojega dela.

Na sestanku, na katerem po že ustaljenem običaju spet ni bilo najvišjih predstavnikov političnega življenja – ne ministra za turizem ne ministrice za delo – so poudarili, da prav nikomur ne bi smelo biti vseeno, kaj se dogaja s to gospodarsko dejavnostjo. Od nje namreč ne živijo le ljudje, ki so neposredno zaposleni v gostinstvu in turizmu, ampak še množica delavcev v proizvodnji, trgovini, obrti, prometu in še v mnogih drugih pomembnih dejavnostih. Ne gre si torej zatiskati oči pred vitalno povezanostjo gostinstva in turizma z drugimi gospodarskimi vejami in našim življenjem sploh. Ob vsem tem pa ne gre pozabiti tudi tega, da je prav ta gospodarska dejavnost, ki jo od nekdaj podcenjujemo in obravnavamo bolj za šalo kot za

res, naš najčistejši izvoznik. Res izvažajo tudi mnogi drugi, vendar za večino industrijskih izvoznikov velja, da precej tudi uvažajo, predvsem pa, da dosega jo na evropskih trgih praviloma zelo klavrne cene. V turizmu je to bistveno drugače: skoraj vse, kar rodi slovenska zemlja, kar pridelamo na domačih tleh in napravimo v svojih tovarnah, prodajamo tujim gostom po cenah, ki se jih nimamo kaj sramovati. Žal še nihče natančno ni izračunal, kolikšna bi bila razlika v dohodku, če bi vse tisto, kar vnovčimo v domačem turističnem gospodarstvu, izvozili in spravili v devize po običajnih poteh. Ja, šele ta podatek bi nam verjetno dokončno odprl oči in nas prepričal, da v turizmu zares velja vlagati. Ni ga boljšega, čistejšega, uspešnejšega izvoznika!

No, na omenjenem sestanku, katerega pobudniki so bili sindikati, navzoči spet niso imeli pravega partnerja za pogovor. Spet je šlo za prepričevanje že prepričanih, ki pa seveda niso dvomili o tem, da je potrebno že danes ukrepati, če hočemo preprečiti popolni zlom turističnega gospodarstva. Nikogar ni bilo, ki bi dvomil, da panoga nemudoma potrebuje denarno injekcijo, to je takojšnjo kratkoročno denarno pomoč, poleg tega pa tudi dolgoročno moralno podporo. Takoimenovanih neizkoriščenih notranjih rezerv praktično ni več, zato se ne gre

slepiti in pretirano trkati na zavest, subjektivne težave in pometanje pred lastnim pragom. Delavci so brez dela, mnogi »na čakanju«, vsi skupaj pa v hudi življenjski stiski. Zato jim je potrebno priskočiti na pomoč, nemudoma, saj je v interesu celotne Republike Slovenije, da dejavnost ostane pri življenju in pripravljena dočaka čas, ko bo lahko znova poprijela za delo.

Ena izmed pomembnih kratkoročnih rešitev, za katero si prizadevajo sindikati, je ta, da bi delavce, ki so ostali pri nas brez dela, čez zimo zaposlili v sosednji Avstriji, v Italiji, morda tudi v Švici in Nemčiji. Močnosti za to so, le pohiteti je treba, saj je zimska sezona takorekoč pred vrati, mlini birokracije, doma in onkraj meje, pa meljejo bolj počasi. Pri vsem tem pa ne bo odveč previdnost, saj bi utegnili priti do tako imenovane negativne selekcije. Škoda bi bilo za vedno izgubiti slehernega dobrega delavca, saj bomo vse, posebno najboljše, prav kmalu še kako potrebovali.

Na sestanku so tudi sklenili, da bo posebna delegacija obiskala ministrskega predsednika Lojzeta Peterleta in njegove sodelavce, da bi si natočili čistega vina in se pogovorili o nadaljnji strategiji gostinstva in turizma v Sloveniji.

Vsem, ki trenutno ne morejo do kruha v svojih podjetjih, pa naj bi sindikati z ministrstvom za delo priskočili na pomoč. Zato da bodo lahko preživeli in da se ne bodo kratkomalo poslovili od svojega dosedanjega dela.

Andrej Ulaga

Obvezujoči zakoni

Deveto sejo republiškega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije so člani odbora izkoristili predvsem za pogovor o osnutku zakona o trgovini in osnutku zakona o varstvu konkurence, obravnavali pa so tudi teze zakona o zaščiti potrošnika.

Osnutek zakona o trgovini podrobno opredeljuje vse v zvezi z nakupovanjem in prodajo blaga ter opravljanjem vseh vrst trgovinskih storitev. Precej pozornosti posveča tudi pogojem za opravljanje trgovinske dejavnosti, in sicer tehničnim in sanitarno-zdravstvenim pogojem ter potrebni izobrazbi in strokovni usposobljenosti delavcev. Brez potrebne izobrazbe, ki jo predpiše minister za trgovino, ne bo šlo. Če bodo pristojni organi tržne inšpekcije ugotovili, da trgovec ne opravlja trgovinske dejavnosti v okviru zakona, mu bo ta lahko prepovedala opravljati delo. Kazenske določbe so s tem v zvezi kar stroge, saj predvidevajo visoke denarne kazni. Bistvo novega zakona naj bi bil prispevek k tržnemu načinu gospodarjenja in bolj enakopravni pogoji dela obeh sektorjev, družbenega in zasebnega. Poštena pravila igre in red na področju trgovanja naj bi prispevali k hitrejšemu vključevanju v razvito tržno gospodarstvo. Glede na to, da imamo v družbeni trgovini 71.000 delavcev, poleg tega pa še 3.000 zasebnih trgovcev, sodoben zakon o trgovini nedvomno še kako potrebujemo.

Podobno velja tudi za zakon o varstvu konkurence, ki naj bi spodbujal dobre poslovne običaje in obenem preprečeval nedovoljeno špekulacijo. Ker brez zdrave konkurence in lojalne

tekme med kupci v razvitem svetu ne gre, pri nas pa je prav na tem področju še precej nereda in samovolje, moramo zakon o varstvu konkurence samo pozdraviti.

Kar zadeva zakon o varstvu oziroma zaščiti potrošnikov, so na seji poudarili, da ima na Zahodu veliko veljavo. Naš osnutek se zgleduje po Srednji Evropi in Skandinaviji. Zelo natančno opredeljuje, kakšno reklamiranje je dopustno in kakšno ne, in kar je zelo pomembno, bojuje se proti zavajanju. To je za potrošnike oziroma navadne državljane zelo dobro, za trgovce pa – obvezujoče. In to je tudi dobro. K tezam zakona o zaščiti potrošnika nihče ni imel bistvenih pripomb, nekateri pa so vprašali,

ali je potrebno ljudi zavarovati le pred nepoštenimi trgovci, ko pa imamo vsi precej slabih izkušenj tudi z drugimi dejavnostmi. Na primer bankami, zavarovalnicami in še mnogimi drugimi.

Pa članarina za članstvo v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije? Ta kaplja neredno in mnogi na svoje obveznosti, čeprav niso velike, pozabljajo, so povedali predstavniki trgovine. Komentar je odveč. Kazalo pa bi spoštovati sprejete dogovore. Če komu ni do tega, da bi bil član ZSSS in s tem v zvezi poravnal svoje obveznosti, potlej pač ne more biti član te organizacije. In ga tudi nima smisla imeti na sindikalnem seznamu. Čemu|e?

A. U.

Predsedstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Pripombe k načrtovanemu sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji po 1. 1. 1992

Najbolj sporno določilo 38. člena osnutka zakona ostaja prehod na ostrejšo starostne pogoje za starostno upokojitev, ker ne uošteva opozoril o rastoči brezposelnosti v Sloveniji. Posebej zaskrbljujejo zožene možnosti za zaposlitev mladih šolanik iskalcev prve zaposlitve. Osnutek prav tako ne upošteva posledic slabega varstva pri delu. Podatki kažejo na visoko iztrošenost slovenskih delavcev že po 20 letih delovne dobe.

Ponovno predlagamo, da se začetek prehoda na ostrejšo starostne pogoje zamakne na čas, ko se bo zaustavilo naraščanje brezposelnosti, najmanj pa za dve leti. Posebej zavračamo 4. odstavek 38. člena, ki veže pravico do starostne upokojitve kljub polni pokojninski dobi na določeno starost. Dejstvo, da osnutek v primerjavi s tezami uvaja povišano odmero pokojnine zaradi prisilnega podaljšanja delovne dobe, ne odtehta nesprejemljivosti dodatnega pogoja za upokojitev. Polna pokojninska doba naj bo tako kot doslej zadosten pogoj za starostno upokojitev. Opozarjamo tudi na neuskladenost tega določila z zakonom o delovnih razmerjih.

Zavračamo prav tako varianto k 51. členu osnutka, da naj bi ženske dosegle polno pokojninsko dobo šele po 40 letih zavarovanja. Varianti zavračamo zaradi naraščajoče brezposelnosti in zaradi iztrošenosti delavk kot posledice slabega varstva pri delu. Varianta je nesprejemljiva tudi zato, ker ni predvideno prehodno obdobje za njeno uvajanje, podobno kot to ureja 38. člen.

Pomanjkljivost osnutka zakona je, da v nasprotju z našimi zahtevami k tezam zakona **ni bila pripravljena ocena posledic sprememb zakona na socialno varnost upokojencev in delovnih invalidov.** Poslanci republiške skupščine morajo poznati posledice zakona, o katerem se odločajo. Zahtevamo tudi, da zakon, tako kot je bilo to zapisano še v tezah, določa sredstva za pokojnine kot osebno porabo (5. člen osnutka).

39. člen osnutka v primerjavi z veljavno ureditvijo zaostrejuje položaj predčasnih upokojencev tako, da ohranja zmanjšano odmero pokojnine tudi potem, ko je upokojenec izpolnil starostne pogoje za upokojitev. Ocenjujemo, da **trajno zmanjšanje odmere ni sprejemljivo.** Prav tako predlagamo, da naj se prizna pravica do varstvenega dodatka (162. člen) tistim upokojencem, ki izpolnjujejo dohodkovne pogoje in ki so se upokojili v skladu z 39. členom, ker zanje ni bilo dela.

41. člen osnutka naj omogoči znižanje starostne meje tudi v primeru predčasne upokojitve, ko delavec že doseže 35 oziroma 30 let delovne dobe. V skladu s programi prestrukturiranja posameznih gospodarskih dejavnosti in njenih delov ocenjujemo, da bi bila takšna ureditev smotrna zlasti pri reševanju položaja v tekstilni industriji.

Možnosti delovnih invalidov za uspešno konkuriranje za delo na trgu delovne sile se zmanjšujejo. Zakon mora zato omogočiti učinkovitejšo poklicno rehabilitacijo delavcev, ki se invalidizirajo v času delovnega razmerja. **Delovna rehabilitacija naj postane pravilo in več kot le minimalna formalna zadostitev zakonu.** Ob tem, ko nadomestila plače pridobivajo značilnosti rente, se prav tako tudi povečuje potreba delovnih invalidov za poklicno napredovanje.

Predlagamo, da zakon v 265. členu določi, da mora biti v sestavi izvedenskega organa strokovnjak medicine dela vedno, ko komisija odloča o preostali delovni zmožnosti. Zakon naj opredeli dolžnost zavoda, da razvija mrežo zavodov za strokovno poklicno rehabilitacijo. Zakon naj zagotovi tudi pravo podlago za ekonomsko spodbujanje zaposlovanja delovnih invalidov. Gre za olajšave delodajalcu, ki zaposluje invalide. Olajšave je treba vezati na zaposlitev posameznega invalida in ne le tako kot v 243. členu organizacijam, ki zaposlujejo visok odstotek invalidov. **Zakon naj torej ne spodbuja zapiranja invalidov v »geto«, temveč naj spodbuja njihovo integracijo v vsa delovna okolja.**

295. člen določa način, kako se prevedejo pravice delavcev s spremenjeno delovno zmožnostjo in neposredno nevarnostjo za nastanek invalidnosti. Osnutek odpravlja kategorijo spremenjene delovne zmožnosti, zato naj zakon določi prevedbo statusa teh invalidov po uradni dolžnosti in naj to ne preuša iznajdljivosti posameznika.

Opozarjamo na realno možnost, da delovni invalidi ne bodo upravičeni do nadomestila plače, ki naj bi bilo razlika med pokojninsko osnovo in plačo za delo na drugem ustreznem delu. Pokojninska osnova je namreč praviloma nižja od plače. Brez izdelanih analiz posledic drugačne odmere nadomestil plače in drugačne metode njihovega usklajevanja ni mogoče oceniti primernost predlaganih novosti.

Predlagamo, da se v 125. členu osnutka zavarovalcem iz 8. člena odmeri 100-odstotno nadomestilo plače za čas čakanja na razporeditev oziroma na zaposlitev na drugem ustreznem delu. Ureditev naj spodbuja delodajalca, da zagotovi hitro prezaposlitev.

Posebej opozarjamo na položaj delovnih invalidov, ki jim v skladu s 139. členom osnutka preneha delovno razmerje celo v primeru, da je njihova invalidizacija posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Njihovo nadomestilo plače zagotavlja pokojninski zavod. Ne delodajalec in ne Republiški zavod za zaposlovanje nista ekonomsko stimulirana, da mu čimprej najdeta drugo ustrežno delo. Zakon naj določi ureditev, ki bo spodbujala hitro reševanje zaposlitve teh delovnih invalidov.

Osnutek neustrezno ureja pravice iz invalidskega zavarovanja za zavarovance, ki so samozaposleni. **Zakon naj jim jamči le tiste pravice delovnih invalidov, ki jih je tudi mogoče izvajati.** Za te kategorije zavarovancev je nesmiselno jamčiti pravice delovnih invalidov III. kategorije in u' avcevar z neposredno nevarnostjo za nastanek invalidnosti. Gre za pravico do zaposlitve na drugem ustreznem delu.

Zakon naj jasno opredeli, da so nekatere kategorije zavarovane zgolj za ožji obseg pravic – torej le za pridobitev pravic do starostne, invalidske in družinske pokojnine. Takšen obseg pravic naj bo predviden za tiste, ki se prostovoljno zavarujejo (24. člen). Tolikšen pa naj bo tudi obseg pravic zapornikov, ki so obvezno zavarovani, ker delajo poln delovni čas (18. člen).

V 20. členu osnutka pa je potrebno ustrezne določiti odmero pokojnine tistim, ki so vsaj 15 let pokojninske dobe dosegli v polnem zavarovanju. Za leta zavarovanja za

ožji obseg pravic je treba določiti lestvico ustreznega zmanjšanja odmere. Zakon naj spodbuja polno zavarovanje zlasti zavarovancev, ki imajo možnost izbire med polnim in ožjim zavarovanjem.

2. člen osnutka naj razširi možnost organiziranja dodatnih zavarovanj tako, da bo možno tudi panožno dodatno zavarovanje.

Zakon določa pomembne pravice brezposelnih delavcev, ki so delo izgubili zaradi stečaja ali nujnih operativnih razlogov. 214. člen osnutka je zato potrebno terminološko uskladiti z Zakonom o delovnih razmerjih.

Posebej opozarjamo, da bo največjemu številu delavcev delovno razmerje prenehalo šele v začetku 1992. leta v skladu z ureditvijo prenehanja delovnega razmerja iz nujnih operativnih razlogov. Zato predlagamo, da se v tem smislu dopolni 294. člen osnutka, ki **omogoča upokojitev pod ugodnejšimi starostnimi pogoji tistim, ki so ostali brezposelni brez lastne krivde in ki so bili do 31. 12. 1991 že z dokončnim sklepom podjetja opredeljeni kot trajni presežek.**

V 109. členu je potrebno določiti odmero nadomestila plače v zvezi s poklicno rehabilitacijo tudi brezposelnim – torej zavarovancem iz 17. člena.

Zakon naj uvede obveznost občasnega preverjanja, ali še obstajajo razlogi za izplačevanje varstvenega dodatka k pokojnini in dodatka za pomoč in postrežbo. Predlagamo tudi, da se prouči možnost, da proračun prevzame zagotavljanje sredstev za izplačevanje varstvenih dodatkov k pokojninam.

210. člen osnutka predvideva poseben zakon, ki bo urejal beneficirano delovno dobo. Kljub temu je potrebno 208. člen osnutka posodobiti tako, da ne bo spodbujal koncentriranja težkih delovnih razmer poln delovni čas in da bo vezal upravičenost do benefikacije predvsem na starost kot omejevalni pogoj za opravljanje določenega dela.

Zakon naj prepreči zlorabe pri uveljavljanju do pokojnine v Republiki Sloveniji na podlagi zelo kratke zadnje zaposlitve za zavarovanjem pri slovenskem pokojninskem zavodu. Posledno je treba izpeljati načelo, da se na podlagi mednarodnih pogodb zagotavlja le del pokojnine sorazmerno zavarovalni dobi v Sloveniji (253. člen).

Predlagamo, da je pravni naslednik Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Sklad in ne Zavod pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Zakon naj jasno opredeli kriterije za sestavo skupščine Sklada. Predstavninstvo zavarovancev naj se določa na podlagi dokazanega članstva. Zakon naj določi, da skupščina sprejema temeljne odločitve le na podlagi dvotretjinske večine. Zakon naj določi postopek za izbiro predsednika in podpredsednika skupščine. Zakon naj opredeli, kdo so predstavniki delovne skupnosti v upravnem odboru (kapitalski in stanovanjski sklad ter izvajalci zavarovanja).

V 274. členu naj zakon opredeli pristojnost skupščine za izdajanje izvedbenih predpisov ob pridobitvi mnenja ustreznega upravnega organa.

Splošno uredništvo!

ODMEVI

Pošteno sem jezen, ker poročilo agenta X-25 v prejšnji številki ni bilo natisnjeno na prvi strani z velikimi črkami, kot opozorilo vsem grešnim nergačem brez rožnega venca v roki in svetilke vere.

Vesel pa sem, ker mi je odkrilo neverjetno podobnost med hudičem in smetarji, med Jezusom in šefom ljubljanske vlade. Smetarji so bili tako nori in nesramni, da so gospodu prvi rekli »ne bomo služili«, šefu mestne vlade namreč, da ne bo podtikanj, da so sodelovali tudi z Jezusom. In gospod je Jezusov rek o peklju »Tam bo jok in škripanje z zobmi« spremenil v grožnje z vojsko in milico, uresničil pa z »brcami« največjim brezbožnikom. Greha, da je mislil na JLA, ga je z blagoslovom že zdavnaj odvezal sam mestni oče.

Ker pa gospod ni Bog, kljub temu, da misli, da je, je potreboval okoli sebe kopico pomagačev. Izbral si je vse od malega obrambnega angela do svetnika iz hiše pravice, katerega igra na obeh straneh šahovnice daje čar, saj človek ne ve, kako se bo ta partija končala.

Zaenkrat kaže, da bo tako kot s hudičem, ki se cvre v preklju. Uporniki morajo biti kaznovani: nekatere je treba »brcniti« na cesto, druge razglasiti za presežek, preostale pa naučiti kozjih molitvic ob vodi brez kruha. Nekaj pa mi v tem poročilu vendarle manjka: kje je Judež ali vsaj Alighierijev grof Ugolino. Nevem, če sodi ravno tu zraven, a smetarji so ga imeli. Radodarno je delil darila svojim pajdašem, jim izplačeval drobiž, ki bi marsikateremu smrtniku pomenil šest in več mesečnih mezd, zase pa za nekajdnevno »garnje« obdržal drobtinico, ki bi komaj zadostovala za nakup delavškega stanovanja. A on je vendarle imel umazano vlogo – take pa oblast dobro plača, čeprav se pogosto končajo tako kot za ubogega Ugolina.

No, sedaj pa sem vse pomešal: ne vem več, kdo je Jezus, kdo hudič, kdo gospod in kdo Judež. Pa saj to ni tako pomembno – vem vsaj to, kdo so smetarji. In to ve tudi borovniški župnik, očitno pa je že mnogo pred njim to vedel šef slovenskega parlamenta, ki je svoje ovčice opozarjal na grozečo hudičevost, smetarsko nevarnost. Nekateri mu niso verjeli; kaj jih sedaj čaka, naj vprašajo v delovni hram pravice, ali pa kar »ta prve« – smetarje.

Ja, pa sem res pošteno jezen, da poročilo ni bilo objavljeno na prvi strani. Kako jezen bo šele ata Demosa, če bo poročilo spregledal. Nerodno bi bilo, da bi zanj ta lepa na novo rojena država postala le vmesna postaja med Nemčijo in peklom. Dobro bi ga bilo potihem opozoriti, naj bo previden pri zavzemanju za soupravljanje – hudič mu kaj lahko odpre vrata. Pa tudi vi, dragi bralci, dobro razmislite, kaj vas čaka ob pregrešnih mislih, da bi gospodu rekli »Ne bomo služili«.

Hvala ti X-25 in še poročaj.

Brane Omerzu

Uresničevanje kolektivne pogodbe dejavnosti

Komisija za tolmačenje kolektivne pogodbe dejavnosti je na seji 15. 10. 1991 obravnavala vloge za razlago določenih členov kolektivne pogodbe dejavnosti. Vprašanja so nanjo naslovili:

- Sava Kranj 45. člen
- Izoterm-Plama Podgrad 66. člen, 1. alineja, in 67. člen
- Tovarna dušika Ruše 67. člen
- Totra Ljubljana 82. člen (38. člen SKP)

Komisija je oblikovala takšna tolmačenja:

1. V drugem odstavku 45. člena se zamenja besedilo prvega stavka. Besedilo se pravilno glasi:

»Če je izobraževanje organizirano izven delovnega časa (izobraževanje ob delu), pripada delavcu:

1. za opravljeni študijski dopust do: ...
- Ostalo besedilo se ne spremeni.

Utemeljitev:

Komisija je pregledala dokumentacijo in ugotovila, da je pri čistopisu prišlo do redakcijske napake in je pri prepisovanju izpadla beseda »do«. Popravek se objavi v Uradnem listu R Slovenije.

2. Ali pripada delavcu, ki opravlja dvoizmensko, triizmensko ali štiriizmensko delo, 10% dodatek za vse opravljene ure ali samo za ure, ki jih je opravil v času druge izmene oz. v popoldanskem času (Izoterm-Plama Podgrad)?

Mnenje:

Skladno z drugim stavkom tretjega odstavka 67. člena se dodatki obračunavajo in izplačujejo le za čas, ko je delavec delal v pogojih, zaradi katerih mu dodatek pripada, torej pripada delavcu dodatek le za delovne ure, ki jih je opravil v popoldanskem času. Podjetje lahko v svoji kolektivni pogodbi oz. samoupravnem aktu opredeli tudi drugačen način obračuna teh dodatkov, ki pa za delavca ne sme biti manj ugoden.

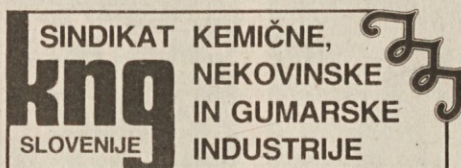
3. Ali se dodatek za pogoje, v katerih se delo opravlja, upošteva le v primeru, ko ti presegajo dopustne meje, ki jih določajo predpisi iz varstva pri delu (Izoterm-Plama Podgrad)?

Mnenje:

Če so pogoji, v katerih se delo opravlja, že zajeti v oceni delovnega mesta, se dodatki iz 66. člena ne izplačujejo posebej. Ti dodatki se izplačujejo samo v primeru, če niso sestavni del ocene delovnega mesta. Pri tem višina dodatka za posamezni pogoj, ki stalno presega dopustno mejo, ne sme biti manjša od višine, določene s tem členom. Podjetje lahko v svoji kolektivni pogodbi ali samoupravnem aktu opredeli dodatke za pogoje dela, ki ne presegajo dopustne meje oz. ki se ne pojavljajo stalno.

4. Ali pripada delavcem za delo na dan praznika dejansko 250% plačila (Tovarna dušika Ruše)?

Določilo zadnjega odstavka 67. člena kolektivne pogodbe dejavnosti, ki določa, da delavcu, ki opravlja redno delo na dan zvezne oz. republiškega praznika, poleg dodatka pripada tudi osebni dohodek za opravljeno delo na ta dan in nadomestilo za praznik, je popolnoma logično. Delavci bi bili v nasprotnem primeru prikrajšani za nadomestila za praznik. Delavci, ki ne de-

lajo v kontinuiranem delovnem procesu, dobijo za praznik nadomestilo osebne dohodka v višini 100% osnove. Delavci, ki delajo na dan praznika v sklopu rednega delovnega ciklusa, prejmejo za delo na dan osebni dohodek, ki pa je povečan za 50% (dodatek za delo na dan praznika); poleg tega pa, tako kot vsi ostali delavci, ki na ta

dan ne delajo, tudi nadomestilo osebne dohodka za praznik.

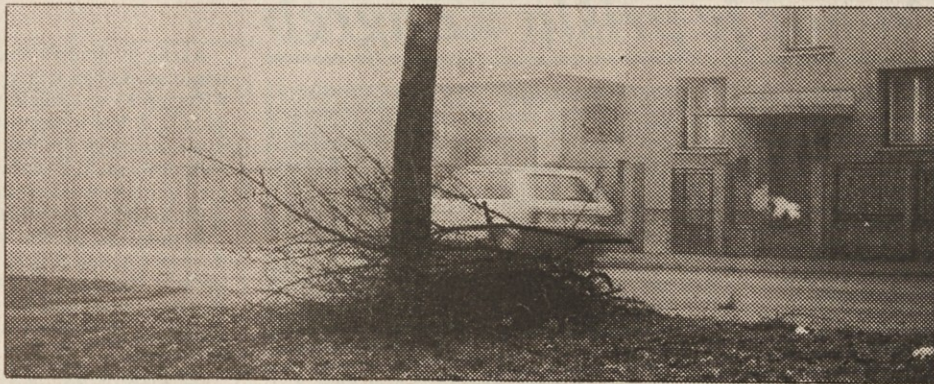
5. Ali pripada delavcu solidarnostna pomoč v višini osebne dohodka avtomatično, čim je tri mesece neprekinjeno v bolniškem staležu (Totra)?

Mnenje:

Izplačilo solidarnostne pomoči naj skladno z določbami 82. člena kolektivne pogodbe dejavnosti pomeni avtomatizem le v primeru smrti delavca, v drugih primerih pa naj se solidarnostna pomoč dodeli ob upoštevanju stvarnih socialnih razmer družine.

Sekretar

Franjo Kresnik

Stališča in predlogi na osnutek zakona o gozdovih

Dne 16. 10. 1991 je republiški odbor Sindikata gozdarstva Slovenije obravnaval osnutek zakona o gozdovih in sprejel tale stališča in predloge:

Sindikat gozdarstva Slovenije ponovno poudarja, da je potrebno zakon o gozdovih čimprej sprejeti, s čimer bi se končalo sedanje nevzdržno stanje tako v gozdarstvu kot v gozdovih, ki je posledica neizvajanja še vedno veljavnega »starega« zakona.

Vsi izračuni, ki v osnutku zakona kažejo na pre zaposlenost v gozdarstvu, temeljijo na dve leti starih podatkih. Število delavcev v gozdarstvu se je v zadnjih 3-4 letih skoraj prepolovilo. Leta 1987 je gozdarstvo zaposlovalo 7.400 delavcev, danes le še 4.500 (september 1991). Zato po mnenju sindikata glede na izvajanje gozdno gospodarskih načrtov v gozdarstvu ni moč več govoriti o prezaposelnosti. Ocenjujemo, da bodo presežki delavcev nastali zaradi zakona o denacionalizaciji in delitve gozdno gospodarskih organizacij na javno službo in izvajalska podjetja. Sindikat gozdarstva Slovenije zahteva, da predlagatelj zakona to upošteva v 3. točki 65. člena.

Sindikat gozdarstva Slovenije opozarja na problematiko delovnih invalidov, ki je v nekaterih gozdno gospodarskih organizacijah silno pereča. Dejstvo da zakon o delovnih razmerjih delovne invalide štiti in prepoveduje njihovo uvrstitev med pre-sežne delavce, apeliramo, da se poišče

možnost finansiranja prekvalifikacije in zaposlitev delovnih invalidov, saj v gozdarstvu ni možno zagotoviti ustreznih delovnih mest. Nemogoče je pričakovati, da bi breme stroškov prekvalifikacije nosila izključno izvajalska podjetja, saj vemo, da javna služba delovnih invalidov ne bo zaposlovala.

Ocena števila presežnih delavcev temelji na predpostavki, da je brez škode mogoče posek povečati za 30% v javnih gozdovih na račun denacionaliziranih gozdov. Ta ocena je popolnoma nerealna, saj ugotavljamo, da se po območnih načrtih gozdno gospodarskih organizacij etat iz leta v leto znižuje. Zato je izračun števila presežnih delavcev na omenjenih napačnih ocenah veliko premajhen in tudi predlogom za financiranje presežnih delavcev prenaša to breme zgolj na bodoča izvajalska podjetja.

Glede opredelitve »odkazilo da ali ne« v Sindikatu gozdarstva Slovenije menimo, da je to strokovno vprašanje, zavzemamo pa se za to, da odkazilo ne sme biti instrument davčne politike, ampak strokovno opravilo, ki ima namen ohraniti bazo za čim večji prirastek. Ocenjujemo, da je odkazilo jedro spora predvsem zaradi bojazni, da bo uporabljeno kot instrument davčne politike.

Za Sindikat gozdarstva Slovenije
sekretar
MARJAN FERČEC

Organizatorji opremljajo tovornjake za pot na Hrvaško. Blago, ki so ga prepeljali tovornjaki različnih slovenskih podjetij, je veljalo 4 in pol milijona tolarjev.

Pred vrnitvijo v Slovenijo so se udeleženci postajali še pred fotografski aparat. V Zagrebu so med drugim bili France Štelcer, Mira Videčnik, Janez Kovač, Ladislav Rožič, Viktor Markovič, Rajko Lesjak, Milan Utroša, Vladimir Bizovičar.

Pomoč je prišla v Zagreb

Na improvizirani tiskovni konferenci v distribucijskem centru Zagreba sta akcijo pojasnila Rajko Lesjak in Milan Utroša v imenu Svobodnih sindikatov ter Dragutin Lesar za Samostojne sindikate Hrvaške.

Rajko je med drugim dejal, da nekateri v Sloveniji še vedno ne vedo, da je vojna tako blizu, ne pa kje v Afriki. Lesar pa je povedal, da bo v prihodnjih dneh začela pritekati pomoč tudi od kolegov s Češke, iz Švice, Avstrije in drugih dežel, ki šele zdaj spoznavajo položaj na Hrvaškem.

O varnem delu

So sindikati in varnostni inženirji zavezniki?

Zveza društev varnostnih inženirjev in tehnikov Slovenije je 17. in 18. oktobra 1991 v prostorih Kazine Park hotela na Bledu organizirala XI. republiško posvetovanje o varstvu pri delu. Udeležba tako varnostnih inženirjev kot gostov posveta iz sindikatov, strokovnih institucij in upravnih organov je bila impresivna.

Varnostni inženirji se zberejo na vseslovenskem posvetu vsaki dve leti. Tisti, ki se teh posvetov redno udeležujemo, priznamo, da je vsak naslednji še boljši od predhodnega. In še ena stalnica velja. Kar pomnim, je zbrane nagovoril predsednik slovenskih sindikatov. Razlog je znan. Varno delo je bilo poleg boja za osebne dohodke prvi razlog za sindikalno organiziranje delavcev v davnem 19. stoletju. In varno delo ostaja avtentični interes delavstva tudi na koncu 20. stoletja. Letos je med drugimi sindikalnimi veljaki o skupnih ciljih varnostnim inženirjem spregovoril tudi predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušan Semolič.

Glavne teme, o katerih je tekla beseda na posvetu v odlični organizaciji gorenjskega društva varnostnih inženirjev in tehnikov, so bile: varnostni standardi kot vstopnica slovenskega gospodarstva na evropski trg; novi zakon o varstvu pri delu; naloge, ki jih stroki in upravni organom postavlja osamosvojitve Slovenije in pretiranje vezi z jugoslovanskimi že vpeljanimi institucijami; ustanovitev novega državnega zavoda, financiranega iz proračuna, kjer bo slovensko gospodarstvo prejelo strokovne nasvete in vodstvo; pobude za ustanovitev novega državnega priznanja s področja varstva pri delu.

Evropa 1992 se bliža. Države, povezane v Evropsko gospodarsko skupnost, se povezujejo tudi tako, da odpravljajo razlike med varnostnimi standardi. Slovensko gospodarstvo se bo hočeš nočeš moralo prilagoditi. Za kakšno gigantsko nalogo gre, vedo le tisti, ki morajo v Sloveniji pripraviti vse potrebno za učinkovit in sodoben sistem varstva pri delu. V svetu so tako na primer evidentirali na desettisoče človeškemu zdravju škodljivih snovi, ki jih uporablja industrija. Baza podatkov o teh snoveh in o pravilnem ravnanju z njimi je ena najdražjih podvigov, ki ga v svetu

Akcija Svobodnih sindikatov Slovenije za pomoč Hrvaški se je iztekla konec prejšnjega tedna, ko so sindikalni aktivisti iz dveh smeri pripeljali v Zagreb 13 tovornjakov, polnih hrane, oblačil, zdravil, odev in drugega materiala. Vse to so prispevale številne sindikalne organizacije in podjetja iz vse Slovenije. Posebej je treba omeniti sindikalne organizacije z območij ob hrvaški meji, ki so beguncem in organizacijam iz sosednjih območij že pred tem neposredno pomagale in so kljub temu sodelovale tudi v skupni akciji Svobodnih sindikatov Slovenije.

Zbiranje in prevoz je s pomočjo ministrstva za notranje zadeve in slovenske carine skrbno organizirala strokovna služba Svobodnih sindikatov pod vodstvom Braneta Pimtarja. Tisti, ki smo potovali iz Ljubljane, smo mejo prestopili v Bregani, kjer hrvaški obmejni organi niso pokazali zanimanja za naše osebne dokumente, pokukali pa so pod ponjave naših tovornjakov.

Na distribucijskem centru v Zagrebu smo se srečali s kolegi, ki so potovali po zagorski magistrali. Tam so nas pričakali tudi aktivisti Samostojnih sindikatov Hrvaške, tako predsednik Dragutin Lesar kot podpredsednica Vesna Ivković. Sindikalisti iz prizadetih območij pa so nas čakali s tovornjaki, na katere so v pihle pol ure preložili pripeljano blago. Najbolj so iskali odeje in topla oblačila ter obutev, najdlje pa je na preložitve čakal krompir.

Po tiskovni konferenci smo s hrvaškimi kolegi spili še kavico in se poslovili v upanju, da bo nesmiselna vojna končana. Dragutin Lesar pa je za javnost povedal, da hrvaško delavstvo nikoli ne bo pozabilo tistih, ki so jim pomagali v najtežjih časih.

F. K.

zmore malokdo, v Evropi le Nemčija. Slovenija se bo torej morala nasloniti na tuje vire. Slovenski izdelki, ki ne bodo opremljeni z mednarodno priznanimi zneski o upoštevanih varnostnih normah, sploh ne bodo mogli na prodajne police čez zahodno mejo. V primerjavi s preteklimi jugoslovanskimi izkušnjami pa se bomo Slovenci morali naučiti še ene lekcije. V Evropi zaupajo dani besedi. Vsakdo namreč prevzame svojo odgovornost, ki pa ni neoprijemljiva, ampak visoko iztožljiva na sodišču. Strokovna institucija, ki bo na podlagi svoje strokovne avtoritete opremila slovenski izdelek z znakom, da gre za varen izdelek, bo morala poravnati škodo, če bo uporabnik zaradi izdelka utrpel škodo. To bo materialno uničilo vsakogar, ki bi želel služiti z dajanjem »uslug«. Zato pa Evropa tudi ima varne izdelke.

Tudi novi zakon, ki ga bodo začeli v kratkem pisati, bo prinesel novo filozofijo. Po novem naj bi se imenoval Zakon o varnosti in zdravju delavcev pri delu. Stroka in znanje bosta postajali vse pomembnejši. Načrtujejo tudi razvoj Višje tehniške varnostne šole v Ljubljani v visokošolski študij. Posvet je pokazal, da se varnostni inženirji zavedajo odgovornosti, ki jo nosijo.

Zato je toliko manj razumljivo, da se je v preteklem letu med presežnimi delavci, ki doma ali na zavodu za zaposlovanje čakajo na delo, znašlo toliko varnostnih inženirjev. Ali sindikatov v njihovih podjetjih ne skrbi, da se brez strokovnega nadzora manjša varnost dela? Prav gotovo bodo spoznali, da se niso uprli najdražjemu načinu varčevanja!

Na koncu velja zapisati, da so sicer tako kritični varnostni inženirji z aplavzom nagradili razmišljanje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, da potrebujemo novo državno priznanje za izjemne dosežke na področju varstva pri delu. Varnostni inženirji menijo, da bi tudi sindikati morali sodelovati pri izbiranju tistih, ki so si priznanje prislužili. Menijo pa tudi, da sindikati v podjetjih kljub temu marsikje niso odločni zavezniki varnostnih inženirjev in da zanemarjajo varstvo pri delu. Naj bo to poziv s posveta za sindikate?

Luča Böhm